

Asia: VN/4845/2020

Lausuntopyyntö asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportista

Lausunnonantajan lausunto

Mitä seuraavista työryhmän tarkastelemista vaihtoehdoista kannatatte?

Asumisneuvonnan lakisääteistäminen kunnan järjestämisvastuulle

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

NAL Riihimäki ry kiittää mahdollisuudesta lausua asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportista.

NAL Riihimäki ry on 1998 vuonna perustettu Nuorisoasuntoliitto ry:n paikallisyhdistys. Yhdistyksen toiminnan tavoitteena on kehittää ja toteuttaa nuorisoasumista, asumisen sisältöpalveluita ja vertaisryhmätoimintaa yhteistyössä nuorisoasuntoliiton ja paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Lisäksi tavoitteena on nuorten itsenäisen asumisen valmiuksien ja -tietoisuuden lisääminen asumisneuvonnan, asumisohjauksen, asukastoiminnan, tiedottamisen ja koulutusten keinoin.

NAL Riihimäki ry kannattaa asumisneuvonnan lakisääteistämistä. Asumisneuvonta on kustannustehokas ja toimiva väline asumisen ongelmiin puuttumiseen ja sillä voidaan tukea arjessa selviytymistä, ehkäistä naapurustolle aiheutuvia häiriöitä ja ehkäistä asunnottomuutta. Muistiossa esitetyistä vaihtoehdoista parhaana pidämme asumisneuvonnan lakisääteistämisen kunnan järjestämisvastuulle.

Lakisääteisellä asumisneuvonnalla ei voida korvata jo nyt tehtävää työtä erityistä tukea tarvitsevien ryhmien asumisen tukemiseksi. Lakisääteisen asumisneuvonnan rinnalla tulee säilyttää erityisryhmien itsenäistä asumista tukeva ja asumisen ongelmia ennaltaehkäisevä asumisohjaus.

NAL Riihimäki ry:n nuorten itsenäistä asumista tukeva työ

NAL Riihimäki ry tukee nuorten itsenäistä asumista tarjoamalla asumisneuvontaa ja -ohjausta erityistä tukea tarvitseville nuorille. Erityisen tuen tarpeen taustalla voi olla asunnottomuutta tai sen uhkaa, päihteiden käyttöä, maksuhäiriömerkintöjä, talouden - ja arjenhallinnan ongelmia tai arjessa selviytymiseen tarvittavien taitojen puutteita. Enenevässä määrin talouden- ja arjenhallinnan ongelmien taustalla on mielenterveyden haasteet. Nuorille suunnattuun asumisohjaukseen liittyy myös asumisen alussa oleva perehdytys ja asumisohjaajan osallistuminen asukasvalintaan. Näillä käytännöillä luodaan luottamuksellista asiakassuhdetta ja madalletaan yhteydenoton kynnyksiä myöhemmin. Asumisohjausta ja -neuvontaa toteutetaan STEA rahoituksella osana toimintakokonaisuutta, johon sisältyy lisäksi erilaisia asukas- ja ryhmätoimintoja sekä koulutuksia.

NAL Riihimäki ry tekee yhteistyötä Riihimäen seudun Ohjaamon kanssa. Yhdistys tarjoaa asumisneuvontaa kaikissa seutukunnan kolmessa Ohjaamossa. Asumisneuvonta Ohjaamossa on pääasiassa asunnon haussa avustamista, asumiseen liittyvää taloudenhallintaa ja vuokratilanteiden selvittämistä ja ohjausta.

NAL Riihimäki ry on Nuorisواسuntoliiton paikallisyhdistys. Nuorisواسuntoliitto ja sen paikallisyhdistykset ovat kehittäneet nuorten asumiseen liittyvää tukea, ohjausta ja neuvontaa 1990-luvulta saakka. Vuonna 2020 NAL:n paikallisyhdistyksissä toimi STEA:n rahoituksella noin 30 asumisohjaajaa eri puolilla Suomea ja vuoden aikana asumisohjaajat ja nuoret olivat toisiinsa yhteydessä yli 17 000 kertaa.

Vaikuttava asukasneuvonta- ja ohjaustyö

Asumisneuvonnan vaikutus nuorten itsenäiseen ja vakaaseen elämään selvityksen (2017) mukaan asumisneuvonnan vaikuttavuutta nuorten kohdalla parantavat palvelun saavutettavuus ja matala kynnys sekä asumisneuvojan tuttuus. Kokemuksemme nuorten kanssa työskentelystä tukevat selvityksen tuloksia.

Erityisesti heikoimmassa asemassa olevat nuoret tarvitsevat asumisohjaajilta aktiivisen yhteydenoton toimintatavan. Asumisohjaajat ovat yhteydessä nuoreen aina, jos hänellä on vuokratilanteita. Yhteydenotolla pienestäkin vuokratilanteesta pyritään estämään vuokratilanteen nousu perintään ja häätöön johtaviin summiin. Vuokratilanteiden selvittelyllä on pystytty tehokkaasti ehkäisemään häätöjä, joita on ollut 143 asunnon massassa vuosittain 0-1 kappaletta. Yhteistyö vuokratilanteiden kanssa on ennaltaehkäisevän asumisneuvonnan yksi kulmakivi.

Yhteydenotto asumisohjaajaan on pyritty tekemään mahdollisimman helpoksi. Toimisto sijaitsee asuntokohteessa. Nuoria tavataan joustavasti heidän aikataulujen mukaan, ei virka-ajan. Nuorilta saadun palautteen mukaan he kokevat merkitykselliseksi sen, että asumisohjaaja on helposti tavoitettavissa. ”Tietää, että aina voi laittaa viestiä ja saa apua”

Vuokravelkapuuttuminen on merkityksellinen myös nuoren muun hyvinvoinnin edistäjänä. Vuokravelkapuuttumisen kautta päästään käsiksi nuoren mielenterveyden haasteisiin, päihdeongelmaan tai muuhun apua vaativaan tilanteeseen. Harva nuori ottaa itse yhteyttä ongelmatilanteessa. Työskentely nuoren kanssa alkaa asumisohjaajan aktiivisella yhteydenotolla nuoreen. Tärkeää on, että vuokravelan lisäksi käydä nuoren elämäntilanne kokonaisvaltaisesti läpi ja autetaan nuori tarvitsemiensa palveluiden luo.

Nuoren luottamuksen saavuttaminen on kokonaistilanteen selvittämisen kannalta tärkeää. Nuorella pitää olla tunne, että hänestä välitetään. Jos nuori ei saavu tapaamiselle hänen peräänsä kysellään ja rohkaistaan saapumaan seuraavalle ajalle. Nuorta rohkaistaan ja annetaan toivoa tulevasta. Luottamusta rakennetaan prosessilla, jonka eri vaiheissa nuori kohtaa asumisohjaajan mahdollisimman usein.

Jotta nuorille tarjolla olevan asumisen tuen kokonaisuus ei lakisääteistämisen myötä supistu ja jotta vaikuttavaa asumisneuvonta- ja ohjaustyötä voidaan tehdä jatkossakin erityisryhmien tarpeisiin, on asumisneuvontalakia säätäessä varmistettava, että kolmannen sektorin toiminnalle ei synny haittaa. Järjestöillä on laajaa asiantuntemusta oman kohderyhmänsä erityistarpeista ja tuloksellisista työtavoista. Oli valittava malli mikä hyvänsä, järjestöjen asiantuntemusta kannattaa hyödyntää asumisneuvonnan ja -ohjauksen toteutuksessa myös jatkossa.

Kuntamalli

Kannatamme asumisneuvonnan säätämistä kunnan järjestämisvastuulle, koska silloin palvelu tulisi lähelle kuntalaisia ja se olisi mahdollista toteuttaa kunnan asuntotoimen sekä ennaltaehkäisevien ja hyvinvointia tukevien palveluiden yhteydessä. Nuorille suunnattua asumisneuvontaa tulisi järjestää ainakin Ohjaamoissa tiiviissä yhteistyössä kunnan nuorisotyöhön. Nuoret harvoin hakevat oma-aloitteisesti neuvoja ja apua ulkopuoliselta. Siksi on olennaista, että palvelu tavoittaa nuoret siellä, missä nuoret ovat.

Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää asumisneuvonnan toteuttamisessa. Asuminen liittyy erottamattomasti muihin elämän osa-alueisiin, kuten työhön ja koulutukseen hakeutumiseen, taloudenhallintaan sekä mielen hyvinvointiin. Moniammatillisen työn vahvistamiseksi Ohjaamojen toiminta tulee vakiinnuttaa ja niissä tarjottavaa asumisneuvontaa vahvistaa. Monella kunnalla on hyvää yhteistyötä NAL-paikallisyhdistysten kanssa nuorten asumiseen liittyvän tuen, ohjauksen ja neuvonnan toteutuksessa. Kannustamme kuntia jatkossakin hyödyntämään järjestökentän

asiantuntemusta ja tukemaan järjestöjen ennaltaehkäisevää työtä järjestöavustuksin sekä järjestämään lakisääteistä asumisneuvontaa myös ostopalveluna.

Lainsäädännön on mahdollistettava kuntien välinen yhteistyö asumisneuvonnan järjestämisessä. Pienempien kuntien on järkevää sopia järjestelystä, jossa yksi asumisneuvoja palvelee useamman kunnan asukkaita.

ARA-malli

Näemme ARA:n koordinoiman sopimusmallin toisena mahdollisena vaihtoehtona lakisääteistämislle. Tämän mallin etuna on erityisesti sen joustavuus ja mahdollisuus järjestää asumisneuvontaa alueellisista lähtökohdista vastaamaan todellista tarvetta. ARA on jo kehittänyt asumisneuvontaa pitkäjänteisesti, joten mallin käynnistäminen olisi toteutettavissa kohtalaisen helposti.

ARA:n koordinoimassa sopimusmallissa valtion rahoitus olisi mahdollista kohdentaa suoraan asumisneuvonnan toteuttamiseen. Esitämme, että myös ARA-mallissa valtion rahoituksen tulee korvata asumisneuvonnan toteutuksesta johtuvat kustannukset täysimääräisesti asumisneuvonnan toteuttajataholle. Mallin kustannukset jäisivät silti valtionosuusjärjestelmän kustannuksia pienemmiksi, sillä rahoitus kohdentuisi ainoastaan kuntiin, joissa asumisneuvonnan järjestäminen osoitetaan tarpeelliseksi. Toiminnasta johtuvien kulujen korvaaminen kokonaisuudessaan mahdollistaisi asumisneuvonnan toteuttamisen sopimusmallilla myös järjestöjen toimesta.

ARA-mallin merkittävimpiä heikkouksia on sen väliaikaisuus. Asunnottomuuden vähentämiseksi tarvitaan pysyviä ratkaisuja ja väliaikaisen kokeilu- ja kehittämislain riskinä on, että asumisneuvonnan saatavuuden parannus jää väliaikaiseksi.

Vehkakoski Nina
NAL Riihimäki ry